

Сторощук Б.Д.

кандидат економічних наук, доцент,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Кукуруза Г.В.

партнер та старший економіст,
Ukraine Economic Outlook

Морар В.Г.

менеджер,
Ukraine Economic Outlook

Storoshchuk Bohdan

Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University

Kukuruza Grigory, Morar Viktoriia

Ukraine Economic Outlook

ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС: МЕТОДИ ПРОГНОЗУВАННЯ

У статті розроблено модель прогнозування основних статей платіжного балансу, здійснено прогноз платіжного балансу України, а також розроблено рекомендації щодо шляхів підвищення точності прогнозу платіжного балансу. Проведено аналіз сучасних тенденцій розвитку зовнішньої торгівлі України, а також впливу глобальних економічних процесів на платіжний баланс країни. Використано різні методи економетричного моделювання для оцінки майбутніх змін у платіжному балансі. Досліджено основні фактори, що впливають на динаміку експорту та імпорту, зокрема, коливання світових цін на сировину, зміни в міжнародній торгівлі та політичні ризики. Результати дослідження дозволяють визначити найбільш вразливі статті платіжного балансу та розробити рекомендації для уряду та бізнесу щодо підвищення стійкості зовнішньоекономічної діяльності країни.

Ключові слова: платіжний баланс, експорт, імпорт, валютне регулювання, прогноз платіжного балансу, методи прогнозування платіжного балансу.

Постановка проблеми. Визначення факторів впливу на платіжний баланс, та здійснення його прогнозування постає ключовою темою досліджень багатьох вітчизняних та іноземних учених. Дослідження тенденцій і прогнозування платіжного балансу дозволяє оцінити майбутні ризики для економічної стабільності країни, визначити характер їх впливу на економіку та здійснити перегляд економічної політики відносно даних ризиків. Відтак, точне прогнозування платіжного балансу є важливим для політиків, бізнесу та інвесторів для прийняття обґрунтованих рішень та ефективного реагування на мінливі економічні умови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Були проаналізовані роботи Белінської Я. [1], Заволока Ю. [4], Презентація директора Департаменту відкритих ринків НБУ Олексія Лупіна [2], Інфляційний звіт Національного банку України [6] тощо.

Формулювання цілей статті. Дослідження теоретичних аспектів, сутності, структури платіжного балансу та методології його прогнозування.

Виклад основного матеріалу. Прогнозування платіжного балансу в першу чергу передбачає дослідження кожної статті в окремому вимірі, та відповідно потребує власні методи для оцінки і прогнозу [1]. Від-

так, розглянемо методи та інструменти, що можуть бути використані для прогнозування кожної зі статей платіжного балансу. Для початку розглянемо рахунок поточних операцій, що пов'язаний із фінансовим рахунком наступним чином:

$$Y = C + I + G + X - M + NFP, \quad (1)$$

де Y – валовий національний дохід, C – споживання, I – інвестиції, G – державні витрати, X – експорт товарів та послуг, M – імпорт товарів та послуг NFP – чисті факторні доходи. Експорт за виключенням імпорту з урахуванням чистих факторних доходів в даному випадку відображає сальдо поточного рахунку (CAB) та буде рівним:

$$X - M + NFP = CAB = Y - C - I - G. \quad (2)$$

При цьому національні заощадження можна виразити як ВВП за виключенням витрат споживачів та держави:

$$S = Y - C - G. \quad (3)$$

Відтак сальдо поточного рахунку для відкритої економіки без втручання регулятора та за умов гнучкого курсу має бути рівним надлишку внутрішніх інвестицій над внутрішніми заощадженнями, що виражає

сальдо рахунку операцій з капіталом та фінансового рахунку:

$$CAB = -(I - S). \quad (4)$$

Різниця між даними статтями компенсується з боку інтервенцій центрального банку на валютному ринку – відповідно шляхом останніх або покривається дефіцит або вони виступають засобом абсорбції надлишку валюти з ринку [5].

Для поточного рахунку найвагомішими статтями виступають імпорт та експорт товарів та послуг. Розглянемо методи що застосовуються для прогнозування імпорту та експорту в окремоті. Так, вартість імпорту та експорту товарів (V) визначається через обсяг товарів (Q) за певною ціною цих товарів (P):

$$V = P * Q. \quad (5)$$

Для прогнозування обсягів імпорту можна використати функцію, яка залежить від двох ефектів – ефекту заміщення та ефекту внутрішнього доходу [3]. Ефект внутрішнього доходу полягає у тому, що зі зростанням обсягу національного доходу в реальному вираженні (YR), відбувається збільшення обсягів імпорту. Разом з тим, ефект заміщення стосується заміни імпортованого товару товаром внутрішнього виробництва через зміну відносних цін (RPM) внутрішнього виробництва та імпорту. Відтак для такої заміни потрібно щоб реальна ціна імпортованого товару виражена в національній валюті зростала:

$$RPM = \frac{PM * ER}{PD}, \quad (6)$$

де PM – ціна імпорту в іноземній валюті, ER – обмінний курс, PD – рівень цін в економіці виражений через дефлятор ВВП.

Визначивши ці показники можна отримати зміну обсягу імпорту QM виражену через зміну відносних цін та зміну доходу, яка характеризується коефіцієнтами еластичності за відносними цінами (ϵ_p) та доходом (ϵ_y):

$$\partial QM = \epsilon_p * \partial RPM + \epsilon_y * \partial YR. \quad (7)$$

Відтак зміну імпорту (M) у вартісному вираженні можна визначити через зміну ціни (PM) та зміну обсягу (QM):

$$\partial M = \partial PM * \partial QM. \quad (8)$$

При цьому для отримання релевантних результатів прогнозування обсягу імпорту, в першу чергу, необхідно здійснити розбивку останнього на товари і послуги, через різну природу та тенденції їх формування. Так, імпорт товарів переважно прив'язаний до ефекту доходу. При цьому імпорт послуг може бути незалежним від даного фактора. До прикладу, для України у 2023 році імпорт послуг за статтею «Подорожі» (склав 72% імпорту послуг) прив'язаний переважно до перебування за кордоном українських мігрантів.

Разом з тим, наступним етапом прогнозування імпорту товарів виступає його розбивка на категорії, у випадку України – розбивка за кодом УКТЗЕД за групами товарів, після чого їх об'єднання у відповідності до

економічних категорій – споживчі товари, інвестиційні товари, сировина, енергетичні ресурси. Такі категорії відповідають структурі системи національних рахунків – інвестиційні товари відповідають валовому нагромадженню основного капіталу, сировина та енергетичні товари входять до товарів проміжного споживання, споживчі товари – до товарів кінцевого споживання.

Для інвестиційних товарів розбивка вартості (на ціну та обсяг) імпортованих товарів є складною, оскільки в межах даної групи товари не є стандартизованими [4]. Відтак, для прогнозу даної групи доцільніше застосувати регресійні моделі, що прив'язані до росту національного доходу, а також авторегресійні моделі. Окрім того, для таких товарів необхідно врахувати сезонність, що спричинена бізнес-циклом. При цьому заміщення імпорту на внутрішнє виробництво для таких товарів має низьку еластичність, що пов'язано з технологічною складністю товарів даної категорії.

Щодо імпорту сировини та енергоресурсів, то доцільним є прогнозування цін та обсягів даних товарів окремо. Так, товари даної групи в основному є біржовими, тобто вони мають такі риси як стандартність споживчих властивостей і взаємозамінність, при цьому торгуються на організованих ринках. Прогноз цін, з огляду на це, можна здійснити відносно наявних цін на ф'ючерсні контракти для кожного з товарів групи. У зв'язку із даною специфікою, ціни на такі товари на вітчизняному ринку є аналогічними цінам на світових ринках (за умови безперешкодного функціонування логістичних маршрутів), тому фактор відносних цін не є релевантним [2]. Відтак основним для врахування є фактор зміни доходу, який для цієї групи може бути репрезентований національним доходом. Як і для попередньої групи в межах розбивки на місяці наявна сезонність, що прив'язана до ділової активності.

Для споживчого імпорту, актуальним виступає врахування зміни відносних цін, що може мати високу еластичність. Так в даному випадку як індикатор може бути використана зміна рівня споживчих цін (ІСЦ) в країні та країнах-партнерах (виражена наприклад через показник реального ефективного обмінного курсу). Щодо фактору доходу, то залежно від структури споживчого імпорту у розрізі державного та приватного секторів доцільним є застосування або показників зміни національного доходу – якщо держава має значну частку у структурі імпорту, або зміни доходів населення – якщо переважна частка споживчого імпорту припадає на приватний сектор. Таким показником доходів населення може виступати реальна заробітна плата. Даний показник є актуальний і для України, оскільки більшість доходів населення витрачає на споживання. Сезонний фактор для даної групи пов'язаний переважно з сезонним розподілом витрат населення та держави (видатків бюджету).

Щодо імпорту послуг, то основною статтею даного показника є витрати мігрантів, які обраховуються за статтею «Подорожі». Відповідно, за методологією НБУ, оцінка таких витрат ґрунтується на даних про роз-

рахунки за платіжними картками за кордоном, даних ООН та прикордонної служби про кількість осіб, які вийшли за кордон через війну. Загалом же для оцінки таких витрат в майбутніх періодах можна використати авторегресійні методи для оцінки кількості мігрантів та обсягу карткових розрахунків.

Для оцінки обсягу майбутнього експорту використовуються подібні ефекти заміщення і доходу, які виникають в країнах експорту. Так, ефект доходу в даному випадку зумовлений ростом реального національного доходу країн-партнерів (FYR). Ефект заміщення виникає внаслідок зниження відносних цін (RPX) на продукцію експорту (PD) відносно рівня цін в країнах експорту (FD).

$$RPX = \frac{(PD - ER)}{FD} \quad (9)$$

Відповідно зміна обсягу експорту є сумою ефектів заміщення та доходу з відповідними коефіцієнтами еластичності:

$$\partial QX = \varepsilon_p * \partial RPX + \varepsilon_y * \partial FYR \quad (10)$$

Зміну вартості експорту (X) можна визначити через зміну ціни (PM) та зміну обсягу (QM):

$$\partial X = \partial PX * \partial QX \quad (11)$$

Так само як і для імпорту, для експорту є доцільним розгляд товарів та послуг окремо. Так, при розгляді експорту товарів доцільно розділити їх за галузевими категоріями (для України за категоріями УКТЗЕД), оцінивши кожну з них окремо. Загалом, для України можна застосувати наступні категорії: агропромислові товари, продукція важкої промисловості, металургійна продукція, продукція харчової промисловості, які сумарно охоплюють понад 90 % загального товарного експорту, а також інші категорії.

Для продукції агропромислового комплексу оцінка вартості майбутнього експорту загалом ведеться на основі таких факторів як ціни на світових ринках, що прогноуються у відповідності до цін на ф'ючерсні контракти та обсяги експорту, що прогноуються на основі оцінок урожаю відповідних культур та їх запасів/залишків з урахуванням сезонних факторів попиту. Разом з тим, в контексті України важливим є те що на відміну від інших категорій експорту, для значної частини галузей АПК-експорту (зернові, зернобобові, олійні культури, соняшникова олія) Україна виступає великою країною, тобто такою обсяги експорту якої впливають на рівень світових цін. З огляду на це, для розрахунку світових цін необхідним є врахування їх залежності від обсягів експорту з боку України. Разом, з тим, додатковим фактором, що впливає на обсяги експорту в контексті України залишається фізичне обмеження експорту, що виникло внаслідок блокування морських шляхів.

Продукція металургійної промисловості, так само як і агропромислова є сировинною, тобто для прогнозу цін застосовуються світові ціни з урахуванням того, що Україна не виступає великою країною для даних кате-

горій, на відміну від АПК. Так, наприклад для залізної руди, а також для чорних металів частка України у світовому експорті в 2021 році знаходилась на рівні 2 %. Прогноз обсягів може здійснюватися на основі ефекту доходу, що для сировинних товарів може бути визначений як зростання економіки великих імпортерів відповідної сировини (наприклад для залізної руди найбільшими країнами імпортерами є Китай та Індія – 59 % та 14 % світового імпорту у 2021 році) чи зростання світового ВВП.

Щодо продукції важкої промисловості, то вона розглядається як інвестиційний товар. Відповідно вартість її залежатиме від відносних цін, де рівень цін можна визначити як дефлятор ВВП у країнах експорту, а також від росту економіки країн-партнерів. Продукція харчової промисловості – споживчі товари, відтак її експорт прив'язаний до відносних цін, що репрезентовані через індекс споживчих цін країн-партнерів або реальний ефективний обмінний курс, та зростання національного доходу цих країн.

Якщо розглядати структуру експорту послуг, то у випадку України ключовими секторами експорту є Інформаційні і телекомунікаційні послуги (ІТ-послуги) та транспорт, частка яких склала 43 % та 23 % за 9 місяців 2023 року.

Щодо ІТ-послуг, то зміну їх вартості можна розглядати відносно росту світового ВВП, оскільки ріст їх обсягу залежний від росту ІТ-галузі в цілому по світу. Щодо транспорту, то найбільшими категоріями в ньому є вантажний – який розраховується відносно обсягу зовнішнього товарообороту, та трубопровідний, на який для України впливає обсяг законтракованого постачання природного газу через ГТС України.

Розглядаючи первинні доходи, слід виокремити доходи від оплати праці та доходи від інвестицій. Так, оцінку доходів від оплати праці із закордону (WX) можна здійснити на основі порівняння зміни реальної заробітної плати всередині країни (WD) та реальної заробітної плати (WF) в основних країнах міграції:

$$\partial WX = \varepsilon_w * \partial \left(\frac{(WD - ER)}{WF} \right) \quad (12)$$

Для визначення витрат на оплату праці для закордонних працівників можна застосувати обернений до цього показник. Разом з тим, варто зазначити що для України відношення надходжень від оплати праці до витрат становило 99,9 % за 3 квартали 2023 року, відтак розглядати доцільним є тільки надходження від оплати праці, при чому варто врахувати ефект обмежень щодо виїзду частини населення, який діє під час воєнного стану.

Інвестиційні доходи включають дивіденди та вилучення з доходів квазікорпорацій, реінвестовані доходи та проценти. Однак, варто відмітити, що виплати відображають частку інвесторів у нерозподіленому прибутку, який фактично не перераховується за кордон: для балансування відповідні обсяги враховуються як

приріст по інвестиціям. Оцінку інвестиційних доходів у балансі первинних доходів можна здійснити на основі очікуваної зміни ділової активності в Україні та світі, та врахування сезонних тенденцій надходження і виплат коштів. Через високу волатильність окремих місячних надходжень та подання статистики стосовно реінвестицій для підприємств, окрім банків зі значним запізненням – ключова увага приділяється прогнозу річного обсягу надходжень та виплат.

Щодо вторинних доходів, то їх доцільно розглядати окремо в розрізі трансфертів сектору загальнодержавного управління та приватного сектору. Так, у вторинні доходи сектору загальнодержавного управління включені безповоротні операції в межах міжнародного співробітництва (гранти). Відтак оцінка даної статті є актуальною для України у зв'язку з тим, що значна частина міжнародної підтримки є безповоротною. Так, протягом 2022 року така підтримка склала \$17,8 млрд, а протягом 9 місяців 2023 року – \$11,6 млрд. Прогноз за даною статтею, в контексті міжнародної підтримки України може бути здійснений через дані щодо обсяги заявленої міжнародної допомоги, що оприлюднюються різними міжнародними організаціями (наприклад Кільським інститутом світової економіки). Щодо приватних грантів, то для їх прогнозу можна виділити основні фактори формування даної статті. Так, для України серед надходжень ними виступають грошові перекази робітників (для тих, що працюють за кордоном понад 1 рік), та інші поточні трансферти (куди входить і приватна гуманітарна допомога). Для прогнозування переказів робітників в Україну, можна використати формулу 12, додатково врахувавши фактор приросту мігрантів за кордоном. Разом з тим, оцінка інших поточних трансфертів може базуватись на обсягу вторинних доходів сектору загальнодержавного управління (через кореляцію обсягів безповоротної допомоги державному та приватному сектору).

Для фінансового рахунку необхідним виступає розділення його на приватний та державний сектори. Так, фінансовий рахунок приватного сектору формується з трьох основних компонентів: прямі інвестиції, портфельні інвестиції та інші інвестиції.

Щодо прямих інвестицій, то для визначення останніх можна використати наступні індикатори:

- розмір внутрішнього ринку; перспективи зростання; навички робочої сили; експортні можливості;
- макроекономічна стабільність;
- інвестиційний клімат (правила та регулювання)
- політика приватизації;
- реалізація великих проектів, обговорення їх з великими компаніями.

Для портфельних інвестицій методологія прогнозування використовує процентні ставки в реальному вираженні та рівень національного доходу. Відповідно для обчислення відтоку портфельних інвестицій використовуються наступні економічні індикатори:

Зростання ставок в основних країнах інвестування i_F , що скориговані на рівень інфляції (CPI_F) у даних країнах для отримання ставок в реальному вираженні.

Зростання національного доходу (YR) що призводить до збільшення потоків капіталу.

$$\partial PI = \varepsilon pi * \partial \left(\frac{i_F}{CPI_F} \right) + \varepsilon y * \partial YR. \quad (13)$$

Щодо інших інвестицій, то доцільно розділити їх на категорії та визначити основні з них для активів та пасивів інших інвестицій. Так, для України основними серед активів є готівкова валюта поза банками, торгові кредити та інші інвестиції банків. Для прогнозу готівкової валюти поза банками в короткостроковому періоді можна використати наявні тренди купівлі та продажу готівкової валюти населенням. Разом з тим, в довгостроковому періоді на цей показник може впливати реальна дохідність фінансових інструментів в національній валюті. Щодо торгових кредитів, то для активів їх прогноз виходить зі зміни обсягу експорту товарів.

Щодо інших інвестицій (пасивів), то в їх структурі найбільшу частку займають кредити та торгові кредити. Так, для України, оцінку виплат кредитів приватним сектором можна здійснити на основі календаря платежів Нацбанку, відносно залучень, можна використати прогноз реальних ставок відсотку за міжнародними кредитами та порівняння її з реальною ставкою за внутрішніми кредитами. При цьому торгові кредити (пасиви) можна розрахувати на основі зміни обсягу імпорту товарів.

Щодо фінансового рахунку державного сектору, то в даному випадку доцільно здійснити розбивку на виплати та залучення. До виплат входить сплата тіла та відсотків міжнародних боргів, ОЗДП та валютних ОВДП. Дані по сплаті боргу можна отримати з графіку платежів Міністерства фінансів України. Дані щодо зовнішнього фінансування через валютні ОВДП визначаються на основі поточної динаміки, в той час як дані про міжнародні кредити – в основному на основі аналізу поточних та планових угод. Як і для грантів, такими джерелами можуть бути різні організації, що оцінюють задекларовану фінансову підтримку України.

Щодо валютних інтервенцій, то якщо до початку повномасштабного вторгнення їх обсяг визначався таким чином, щоб вирівняти тимчасовий дефіцит попиту чи пропозиції на валюту, або як додаткова міра курсової політики, то після початку повномасштабного вторгнення операції НБУ відіграють ключову роль на ринку. Відтак обсяг інтервенцій в першу чергу визначається з огляду на існуючий дефіцит рахунку операцій приватного сектору. В умовах керованої гнучкості фактичний курс валют визначається з огляду на обсяг здійснених інтервенцій та покриття ними дефіциту валюти на ринку.

Висновки. Глибоке дослідження основних підходів та методології прогнозування платіжного балансу дозволило побудувати модель прогнозування платіжного балансу. Прогнозування платіжного балансу передбачає дослідження кожної статті в окремому

вимірі та відповідно потребує власні методи для оцінки і прогнозу. Досліджено точність прогнозу та шляхи щодо її підвищення.

Наведено основні підходи до моделювання платіжного балансу. Так було розкрито, що для здійснення прогнозу необхідне дослідження кожної зі статей оремо, охарактеризовано чинники, що здійснюють вплив на кожну зі статей. Окрім того, було подано

основні показники, що можна використати у моделюванні кожної зі статей платіжного балансу.

Вироблена методологія прогнозування платіжного балансу дозволила побудувати модель прогнозування платіжного балансу, яка передбачає дослідження кожної зі статей оремо, з врахуванням чинників, що здійснюють вплив на них як з внутрішньоекономічного боку, так і з боку закордону.

Список літератури:

1. Белінська Я., & Коваленко Ю. Регулювання валютного ринку України в умовах фінансової нестабільності воєнного часу. *Науковий вісник Полісся*. 2023. No. (1 (26)). P. 121–140. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-1\(26\)-121-140](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-1(26)-121-140)
2. Валютна політика в умовах воєнного стану: Презентація директора Департаменту відкритих ринків НБУ Олексія Лупіна, квітень 2023 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/prezentatsiya-direktora-departamentu-vidkritih-rinkiv-nbu-oleksiya-lupina-valyutna-politika-v-umovah-voennogo-stanu-kviten-2023-roku> (дата звернення: 17.05.2024).
3. Вплив потенційних заходів по валютній лібералізації на платіжний баланс 2023. URL: <https://www.ukraine-economic-outlook.com/researches> (дата звернення: 17.05.2024).
4. Заволока Ю., Кузьменко О., & Кузьменко В. Робота банківської системи та валютного ринку в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2023. (50). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-3>
5. Інтерв'ю Андрія Пишного для Forbes Ukraine. URL: <https://forbes.ua/money/andriy-pishniy-rik-ocholyue-nbu-yak-vin-vidmovlyavsya-vid-fiksovanogo-kursu-chomu-dosi-trimae-visoku-oblikovu-stavku-ta-pro-shcho-govorit-z-mvf-minfinom-ta-ofisom-prezidenta-velike-intervyu-06102023-16494>
6. Інфляційний звіт Національного банку України. Жовтень 2023 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-jovten-2023-roku>
7. НБУ встановив облікову ставку на рівні 16% та водночас залишив незмінними процентні ставки за своїми операціями з банками. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-vstanoviv-oblikovu-stavku-na-rivni-16-ta-vodnochazalishiv-nezminnimi-protsentni-stavki-za-svoyimi-operatsiyami-z-bankami>
8. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року № 18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>
9. Стратегія Національного банку України «Фінансова фортеця України». URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-natsionalnogo-banku-ukrayini> (дата звернення: 17.05.2024).
10. Стратегія пом'якшення валютних обмежень, переходу до більшої гнучкості обмінного курсу та повернення до інфляційного таргетування. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-pomyakshennya-valyutnih-obmejen-perehodu-do-bilshoyi-gnuchkosti-obminnogo-kursu-ta-povernennya-do-inflyatsiynogo-targetuvannya> (дата звернення: 17.05.2024).

References:

1. Belinska J., & Kovalenko Y. (2023) Regulation of Ukraine's Foreign Exchange Market in the Context of Wartime Financial Instability. *Scientific Bulletin of Polissia*, no. (1 (26)), pp. 121–140. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-1\(26\)-121-140](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-1(26)-121-140)
2. Currency policy under martial law: Presentation by Oleksii Lupin, Director of the Open Market Department of the National Bank of Ukraine, April 2023. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/prezentatsiya-direktora-departamentu-vidkritih-rinkiv-nbu-oleksiya-lupina-valyutna-politika-v-umovah-voennogo-stanu-kviten-2023-roku> (accessed May 17, 2024).
3. The impact of potential currency liberalization measures on the balance of payments in 2023. Available at: <https://www.ukraine-economic-outlook.com/researches> (accessed May 17, 2024).
4. Zavoloka Y., Kuzmenko O., & Kuzmenko V. (2023) The operation of the banking system and the foreign exchange market during the war. *Economy and Society*, no. (50). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-3>
5. Interview with Andriy Pyshnyy for Forbes Ukraine. Available at: <https://forbes.ua/money/andriy-pishniy-rik-ocholyue-nbu-yak-vin-vidmovlyavsya-vid-fiksovanogo-kursu-chomu-dosi-trimae-visoku-oblikovu-stavku-ta-pro-shcho-govorit-z-mvf-minfinom-ta-ofisom-prezidenta-velike-intervyu-06102023-16494>
6. Inflation report of the National Bank of Ukraine. October 2023. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-jovten-2023-roku>
7. The NBU set the discount rate at 16% and at the same time left the interest rates on its transactions with banks unchanged. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-vstanoviv-oblikovu-stavku-na-rivni-16-ta-vodnochazalishiv-nezminnimi-protsentni-stavki-za-svoyimi-operatsiyami-z-bankami>
8. On the operation of the banking system during the period of martial law: Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine No. 18 of February 24, 2022. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>
9. Strategy of the National Bank of Ukraine "Financial Fortress of Ukraine". Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-natsionalnogo-banku-ukrayini> (accessed May 17, 2024).
10. A strategy to ease FX restrictions, move to greater exchange rate flexibility, and return to inflation targeting. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-pomyakshennya-valyutnih-obmejen-perehodu-do-bilshoyi-gnuchkosti-obminnogo-kursu-ta-povernennya-do-inflyatsiynogo-targetuvannya> (accessed May 17, 2024).

BALANCE OF PAYMENTS: FORECASTING METHODS

The article develops a model for forecasting the main items of the balance of payments, makes a forecast of the balance of payments of Ukraine, and develops recommendations on ways to improve the accuracy of the forecast of the balance of payments. An analysis of current trends in the development of Ukraine's foreign trade, as well as the impact of global economic processes on the country's balance of payments, has been carried out. Various methods of econometric modeling have been used to estimate future changes in the balance of payments. The main factors influencing the dynamics of exports and imports, in particular, fluctuations in world prices for raw materials, changes in international trade and political risks, are studied. The results of the study allow us to identify the most vulnerable items of the balance of payments and develop recommendations for the government and business to increase the sustainability of the country's foreign economic activity. Considerable attention is paid to the analysis of the impact of internal economic reforms on the balance of payments. It is determined how these reforms can affect international transactions and the overall balance of payments. The issues of regulation of financial flows and their impact on the balance of payments, in particular, the role of international investments in the formation of the balance of payments, are considered separately. The measures that can be implemented to stabilize financial flows and reduce the negative impact of external factors on the country's economy have been studied. Analyzing the relationship between sustainable development strategies and the balance of payments, the article examines how different initiatives affect international trade and investment. The recommendations presented in the article are aimed at increasing the stability and competitiveness of the Ukrainian economy, as well as strengthening its position in the international market. The developed methodology for forecasting the balance of payments allowed to build a model for forecasting the balance of payments, which provides for the study of each of the items of the economy, taking into account the factors that influence them both from the domestic economic side and from abroad.

Key words: balance of payments, exports, imports, currency regulation, balance of payments forecast, methods of forecasting the balance of payments.